

Komen we door minder lessen tot betere leerprestaties?

Minder kwantiteit, meer kwaliteit

Workshop
op het
VO-congres

**Minder onderwijstijd kan meer ontwikkel-
tijd voor leraren opleveren. Dat biedt
ruimte om samen te werken aan betere
onderwijskwaliteit. Maar dat gaat niet
vanzelf. Lector Marco Snoek en rector
Marcel van Dijk delen hun ervaringen.**

Tekst: Simone de Bruijn

Vermindering van onderwijstijd is geen kwestie van willen, het is een noodzaak, vindt Marco Snoek, lector leren & innoveren aan de Hogeschool van Amsterdam. Samen met docent en lerarenopleider Erik Ex maakte hij vorig schooljaar een podcast over dit onderwerp. Daarin kwamen betrokkenen uit onderzoek en praktijk aan het woord. "We leggen veel verwachtingen bij leraren neer", zegt Marco aan de hand van de bevindingen, die zijn gebundeld in een rapport. "We verwachten dat leraren bijdragen aan hogere resultaten in de basisvaardigheden, dat ze kansgelijkheid terugdringen, dat ze inzichten uit onderzoek in hun onderwijs verwerken, et cetera. Tegelijkertijd: als

je kijkt naar de werkdruk van leraren, dan staan zij voortdurend 'aan'. Ze geven les en zijn druk met voorbereiden en toetsen nakijken. Er is amper tijd om samen met collega's stil te staan bij de dingen die ze doen."

KWALITEIT

Marco vertelt dat landen die tot betere leerprestaties komen dan Nederland, in veel gevallen minder onderwijstijd hebben. "Ze hebben in ieder geval niet méér onderwijstijd. Dat is geen bewijs dat je met minder onderwijstijd toe kunt, maar wel een indicatie dat onderwijstijd niet de ultieme factor is om tot betere leerprestaties te komen. Uit internationaal onderzoek blijkt bovendien dat onderwijstijd weliswaar een rol speelt bij het behalen van leeropbrengsten, maar dat de kwaliteit van lessen een grotere rol speelt. Maar ook voor kwaliteit heb je tijd nodig. Als je meer ontwikkeltijd creëert voor leraren, is de kans groot dat de kwaliteit van de lessen omhoog gaat, en daarmee de leerresultaten. Dat effect kan groter zijn dan het eventueel nadelige effect van minder lestijd."

Samen ontwikkelen gaat echter niet vanzelf. Belangrijk is dat scholen een structuur neerzetten om een lerende cultuur te creëren, aldus Marco. "Samen ontwikkelen wordt dan een vast onderdeel van

het werk van leraren, net als lesgeven." In de ontwikkeltijd gaan leraren samen aan de slag om het onderwijs beter te maken. "Dat kunnen ze bijvoorbeeld doen door het betrekken van externe expertise, denk aan samenwerking met een lerarenopleiding."

RELATIEF EENVOUDIG

Een school die dat dit schooljaar doet, is het Vechtstede College in Weesp, een brede school met 1.400 leerlingen. De lessen zijn verkort van 45 naar 40 minuten, wat een uur extra per lesdag oplevert. "Een relatief eenvoudige ingreep", vertelt rector Marcel van Dijk. Voor leerlingen besteedt de school de tijd die vrijkomt onder andere aan studiebegeleiding. Die wordt aangeboden met behulp van werkstudenten en tutorleerlingen. Leraren gebruiken de extra tijd om samen te ontwikkelen. Dit schooljaar staat vooral in het teken van onderzoek naar de beste stap om te komen tot meer ontwikkeltijd. Marcel: "Is dat een les van 40 minuten, of toch meer of minder? Het vergt ook een culturomslag. De lerende cultuur zit in ons dna, maar ook die moeten we met elkaar verder ontwikkelen. Via Marco Snoek zijn we in contact gekomen met een expert die ons van feedback voorziet."

VERSNELLER

Op het Vechtstede College waren er meerdere aanleidingen om deze weg op te gaan. Marcel: "Door de groei van onze school waren ontwikkelmomenten steeds lastiger te vinden, simpelweg omdat we met meer mensen zijn. We misten tijd om over belangrijke zaken te praten. Daarnaast waren we in coronatijd overstapt op een verkort rooster om de aanwezigheid van leerlingen over de dag te spreiden, wat heel goed werkte." De hoge werkdruk bij zowel leraren als leerlingen speelt eveneens een grote rol. Marcel: "Leerlingen geven bijvoorbeeld aan dat ze nauwelijks aan verwerking van de lesstof toe komen." Tot slot was een belangrijke versneller de cao, waarin het individueel keuzebudget is verhoogd naar 90 klokuren. Marcel: "Hierdoor kwam er meer ruimte voor ontwikkeling."

CURRICULUM

In een gesprek met het college van bestuur en de raad van toezicht over actuele dilemma's werd het besluit genomen onderzoek te doen naar het creëren van meer ontwikkeltijd. Daarop volgden besprekingen

binnen de school. Marcel: "We hebben de medezeggenschapsraad meegenomen en medewerkersbijeenkomsten en leerlinggroepen georganiseerd. Met de MR hebben we afgesproken een deel van het collectieve keuzebudget in te zetten als collectieve ontwikkeltijd. De insteek is altijd geweest: deze ontwikkeling moet de leskwaliteit verhogen. Tijd om daar binnen de school mee te spelen hebben we nog niet gehad, dus daar gaan we nu mee aan de slag." Een belangrijke vraag is bijvoorbeeld wat er met het curriculum gebeurt. Marco vult aan: "Het kan geen kwestie zijn van sneller praten of meer huiswerk. Je moet ergens schrappen in de inhoud van de lessen. Het vraagt expertise om met elkaar het gesprek over het curriculum te voeren."

HUISWERKMETING

Aan het einde van het schooljaar gaat het Vechtstede College evalueren. Marcel: "Dat deden we ook aan het begin van dit traject. We wilden minimaal een draagvlak van twee derde van het personeel. Uit een draagvlakmeting bleek toen dat 80 procent vóór de plannen was. Aan het einde van dit schooljaar staat weer een meting onder leraren en leerlingen gepland." Ook kijkt de school naar de ontwikkeling van de leerprestaties en doet een huiswerkmeting. De ouderraad is tot nu toe positief. Marcel: "We kregen op de ouderavond en via de mail uitsluitend positieve reacties van ouders. Ouders geven aan dat hun kinderen eindelijk wat meer tijd hebben."

EXPERIMENTEREN

Een feit is dat onderwijstijd hoog op de agenda staat. Maar hoe verder? Marco adviseert de sector om good practices te verzamelen en pilots te starten. "Je kiest bijvoorbeeld vijf varianten en dan gaat rondom iedere variant een aantal scholen aan de slag. Die komen samen in netwerken, zodat ze van elkaar leren." Marcel adviseert andere scholen die willen experimenteren, om hun teams in een vroeg stadium mee te nemen in de plannen. "Laat zien waarom je het doet, en dat het voor docenten echt tijd oplevert om samen te ontwikkelen."

Marco Snoek en Erik Ex maakten de podcast 'Minder uren, betere lessen?'. In het gelijknamige rapport (te vinden op hva.nl/minderurenbeterelessen) bundelen ze hun bevindingen.

